

ЗАДАЧЫ І ЗМЕСТ НАВУЧАННЯ БІЯЛОГІІ

**Кабелка Іван Уладзіміравіч,
дацэнт кафедры спецыяльнай педагогікі**

План

1. Специфіка біологія як навчальнага предмета.
2. Задачы навчання біології.
3. Принципы побудовы праграмы.
4. Асаблівасці праграмы.
5. Структура праграмы.
6. Змест праграмы.

1. Специфіка біологія як навчальнага прадмета.

- Вывучэнне канкрэтных аб'ектаў (бактэрыі, працысты, расліны, жывёлы, чалавек), з'яў жывой прыроды і яе развіцця.
- Разнастайнасць формаў арганізацыі вучэбнай працы.
- Дамінаванне наглядна-практычных метадаў.
- Матэрыяльная забяспечанасць працэсу навучання біялогіі.
- Рэалізацыя краязнаўчага падыходу.
- Экалагічная, прыкладная і карэкцыйна-развіваючая накіраванасць навучання.

2. Задачы навучання біялогіі.

- *Адукацыйная*: фарміраванне ў вучняў элементарнай па ўзроўні абагульненасці сістэмы ведаў.
- *Практычная*: фарміраванне ў школьнікаў прыкладных практычных уменняў: агра-тэхнічных, заатэхнічных, санітарна-гігіенічных, медыцынскіх.
- *Карэкцыйна-развіваючая*: карэкцыя і развіццё ў вучняў пазнавальных працэсаў.
- *Выхаваўчая задача*: грамадзянскае, працоўнае, экалагічнае, этычнае, эстэтычнае, санітарна-гігіенічнае выхаванне школьнікаў.

3. Прынцыпы пабудовы праграмы.

Дыдактычныя прынцыпы

- *Навуковасць*: гарантаванне паўнавартасных навуковых ведаў.
- *Даступнасць*: стварэнне ўмоў для пераадолення цяжкасцяў у навучанні.
- Адзінства навучання, выхавання і развіцця.
- *Навуковасць*: прыярытэтнае ўжыванне натуральнай нагляднасці.
- *Сістэматычнасць і паслядоўнасць*: забеспячэнне мэтанакіраванага упарадкавання ведаў і ўменняў вучняў.
- *Гуманізацыя*: стварэнне камфортных умоў для навучання.

Спецыфічныя прынцыпы

- *Прычыннасць*: адлюстраванне матэрыяльнага характару прыстасаванасці і прыродазгоднасці ў жывым свеце.
- *Адзінства жывога*: тлумачэнне разнастайнасці жывога свету, яго філагенетычных сувязей, прасунутасці асобных груп у сістэме жывых арганізмаў.
- *Уваходжанне ў прыроду*: непасрэднае азнаямленне з жывымі аб'ектамі ў прыродным асяроддзі.
- *Эфектыўнасць натуральнай нагляднасці*: спрыянне фармавання «жывых, вобразных уяўленняў» аб жывых арганізмах.

Спецыфічныя прынцыпы

- *Сезоннасць прыродных з'яў*: высвятленне змен у жыцці жывых арганізмаў па порах года.
- *Краязнаўства*: сістэматычнае азнаямленне са сваім краем, пастаяннае прыцягненне краязнаўчых ведаў, спрыянне фармаванню краязнаўчых уменняў.
- *Экалагізацыі*: абгрунтаванне неабходнасці захавання жывой прыроды, аховы навакольнага асяроддзя.
- *Пераемнасць зместу* вучэбнага матэрыялу і яго развіццё ад курсу да курсу.

4. Асаблівасці праграмы.

- Краязнаўчая аснова.
- Спрошчаная структура.
- Скарочаны аб'ём вучэбнага матэрыялу.
- Запаволены тэмп яго вывучэння.
- Выключэнне значнай часткі спецыяльнай тэрміналогіі (галоўным чынам сістэматычнай).
- Максимальная апора на пачуццёвы досвед школьнікаў.
- Экалагічная і карэкцыйна-развіваючая накіраванасць навучання.
- Арыентаванасць на прыкладную практычную дзейнасць навучэнцаў.

5. Структура праграмы.

- *Тлумачальная запіска:* фармулёўка мэтай і задач навучання біялогіі, абгрунтаванне паслядоўнасці разгляду курсаў і найважнейшых раздзелаў, наяўнасць метадычных указанняў да вывучэння асобных з іх.
- *Адукацыйны кампанент:* змест вучэбнага матэрыялу, яго размеркаванне па курсах, раздзелы і тэмы.
- *Практычны кампанент:* накіраванасць на фарміраванне ў навучэнца прыкладных практычных уменняў.
- *Кантрольна-ацэначны кампанент:* патрабаванні да ацэнкі фарміруемых у школьнікаў ведаў і ўменняў.

6. Змест праграмы.

- **7 клас. Уводзіны ў біялогію.** Уводзіны. Жывая прырода і спосабы спазнання. Клеткавая будова жывых арганізмаў. Разнастайнасць жывых арганізмаў. Размнажэнне жывых арганізмаў. Віды жывых арганізмаў, прыродныя супольнасці. Кругазварот рэчываў у прыродзе. Чалавек і яго роля ў прыродзе. Прыродныя экалагічныя сістэмы Беларусі.
- **8 клас. Бактэрыі, грыбы, лішайнікі, расліны – складовая частка жывой прыроды.** Уводзіны. Жыццё на Зямлі. Бактэрыі і асяроддзі іх пражывання. Расліны і асяроддзі іх пражывання. Споравыя расліны. Хваёвыя расліны. Кветкавыя расліны. Дзікарослыя расліны. Культурныя расліны. Раслінаводства. Раслінны свет Рэспублікі Беларусь.

6. Змест праграмы

- **9 клас. Жывёлы – складовая частка жывой прыроды.** Уводзіны. Агульная характарыстыка жывёл. Бесхрыбетныя жывёлы. Чарвякі. Малюскі і асяроддзі іх пражывання. Членістаногія і асяроддзі іх пражывання. Хрыбетныя жывёлы. Агульная характарыстыка. Рыбы. Паўзуны. Птушкі. Млекакормячыя (звяры). Жывёльны свет і гаспадарчая дзейнасць чалавека. Жывёльны свет і гаспадарчая дзейнасць чалавека. Жывёлагадоўля.
- **10 клас. Чалавек – частка жывой прыроды.** Уводзіны. Клеткі, тканкі, органы, сістэмы органаў. Нервовая сістэма. Апора цела і рух. Скура. Кроў. Кровазварот. Дыханне. Харчаванне і страваванне. Выдаленне. Сувязь арганізма з навакольным асяроддзем. Сэнсарныя сістэмы. Індывідуальнае развіццё арганізма чалавека. Фактары, якія захоўваюць здароўе.

Літаратура

1. Кабелка, И.В. Обучение биологии учащихся вспомогательной школы: учеб-метод. пособие / И.В. Кабелка. – Минск: БГПУ, 2013. – 180 с.
2. Кабелка, И.В. Формирование приемов умственной деятельности у учащихся с интеллектуальной недостаточностью в процессе обучения биологии / И.В. Кабелка // Спецыяльная адукацыя. – 2010. – № 5. – С. 43 – 48.
3. Кручинина, С.С. Методика преподавания естествознания во вспомогательной школе: учеб.-метод. пособие. / С.С. Кручинина, И.В. Кабелка. – Мн.: БГПУ, 2002. – 102 с.
4. Серединская, О.Х. Обучение биологии в 7-10 классах 1-го отделения вспомогательной школы / О.Х. Серединская. – Мн.: Адукацыя і выхаванне, 2009. – 182 с.
5. Серединская, О.Х. Примерное тематическое планирование учебного материала по биологии («Введение в биологию») для VII класса первого отделения вспомогательной школы (VI класс интегрированного обучения и воспитания учреждений общего среднего образования, в котором обучаются учащиеся с легкой интеллектуальной недостаточностью) / О.Х. Серединская // Спецыяльная адукацыя. – 2017. – № 5. – С. 15 – 25.